Busk&StenfrugtNYT

Nr. 8 // 29. juni 2017

Aktuelt

Der er lokaliteter, hvor det er tørt men hjælpen til gode store bær/frugter og god knopdannelse skulle være mere end rigeligt på vej. DMI melder om meget vådt de nærmeste dage og om risiko for lokale skybrud. Vådt vejr kræver fokus på sygdomme og beskyttelse af bær. Høsten i stikkelsbær er på trapperne, mens sætningen i blommer er til at vurdere nu og dermed tid til håndudtynding i relevante sorter.

Høst på trapperne - Tatjana 21. juni

Stor sætning i blommer - Valor 26. juni

INDHOLD

Sommertur i Dansk Bærdyrkerforening 1
Ferie i 2017 1
Kirsebærfluerne 2
Pletvingefrugtfluen 2
Monilia i stenfrugt 3
Buskfrugt 3
Surkirsebær 3
Blommer 4
Sødkirsebær 4
Ansøgningsrunde om tilskud til prydplante og frugt- og grøntprojekter. 7

Sommertur i Dansk Bærdyrkerforening

Årets Sommertur finder sted onsdag 5. juli Nordvestsjælland fra kl. 10. Turen byder på plantagevandring i solbær og ribs hos Asger Lorentzen i Nykøbing Sjælland og i kirsebær hos Karin Holst i Vig.

Tilmelding er nødvendig og kan ske på mail pia@staldbaunehoej.dk eller telefon 23265033.

Programmet kan ses på http://www.danskbaerdyrkerforening.dk/

Ferie i 2017

Hanne Lindhard: uge 26, 27, 28.

Lene Baarts: uge 27, 29, 30. Vil grundet kursus i uge 28 kun være begrænset tilgængelig på telefonen.

Helle Mathiasen: uge 36, 37 og 38

Kirsebærfluerne

Farveskift i surkirsebær 26. juni

Kirsebærfluen er på vingerne og særligt på solrige og varme dage. Det ustadige vejr kan betyde, at flyvningen finder sted i intervaller eller på forskellige tidspunkter og det er derfor vigtigt fortsat at holde øje med flyvningen af den europæiske (særligt i sødkirsebær) og den amerikanske (særligt i surkirsebær). Flyvningen kan løbe fra juni til slut august. Hvis vejret skifter til lunt med sol, er det vigtigt at tjekke limpladerne to gange ugentligt. Jo varmere jo større flyvning og aktivitet (æglægning og udvikling). Fluen forventes, når bær skifter farve, hvilket også er tidspunktet, hvor æglægning kan ske. Den amerikanske flyver lidt senere og sidste år startede flyvningen på en lokalitet omkring 27. juni i surkirsebær.

Pletvingefrugtfluen

Den sidste og lave fældefangst af pletvingefrugtfluer skete 6. juni og siden og indtil uge 25 har der ingen fangster været. Fælderne fra i mandags 26. juni er kun delvis gjort op, og indtil videre er der fundet fire fluer (hunner) i en sødkirsebærplantage på Sjælland. Det er derfor nu vigtigt at overvåge fluernes aktivitet.

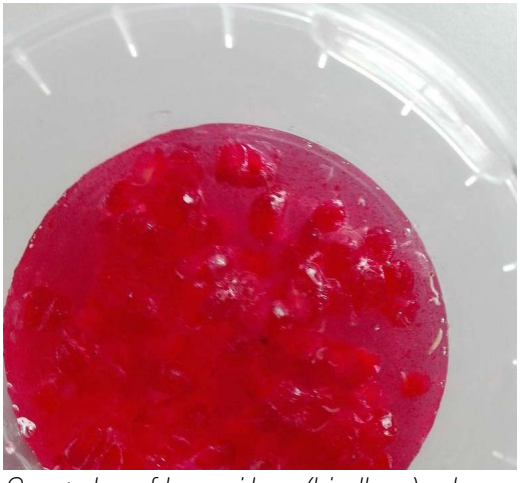
Alt efter fluernes aktivitet fremadrettet, kan behandling blive aktuel ved tilstedeværelse af fluer og modtagelige bær (fra begyndende modning). Midlet er Conserve, som er godkendt til brug fra 1. juli til 28. oktober og til både konventionel og økologisk produktion. Conserve er et kontaktmiddel mod de voksne fluer og det er derfor vigtig med god dækning.

Udover den kemiske behandling er forebyggelse vigtig;

Kultur	Skadegører	Max dosering pr. behandling	Max antal behandlinger	Behandlings-interval	Sprøjtefrist
Jordbær	Pletvingefrugtfluen	0,6 l/ha	3	Min 7 dage	1 dag
Kirsebær og blomme	Pletvingefrugtfluen	1,2 l/ha	2	Min 7 dage	7 dage
Hindbær og brombær	Pletvingefrugtfluen	0,8 l/ha	2	Min 10 dage	3 dage
Solbær, ribs, stikkelsbær blåbær, aronia, hyld og hyben	Pletvingefrugtfluen	0,8 l/ha	2	Min 7 dage	3 dage

- løbende fjernelse og bortskaffelse af bæraffald
- Høste rent fra tidlige sorter
- Køre høsten hurtigt på køl

For at sikre sig mod at sende angrebne bær på markedet, bør et antal bær tjekkes for larver ved høst. Dette kan gøres ved at knuse bær let og putte dem i en sukkervandsopløsning i ca. 20 minutter. Larver vil kravle ud og være synlige i det farvede vand.

Opgørelse af larver i bær (hindbær) – de små hvide larver kan ses i overfladen til højre

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Projektet er støttet af Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartneribruget og af Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne.

Monilia i stenfrugt

Alt efter kultur er det aktuelt nu og fremadrettet at beskytte bær mod monilia. Der kan anvendes Signum, Switch eller Teldor (kun kirsebær). Switch er godkendt til mindre anvendelse og brugsanvisning kan hentes her http://www.gartneriraadgivningen.dk/upl/website/switch-62-wg-frugtbaer1/GP13Switch625WGfrugtbaer.pdf

Kultur	Middel	Dosering/behandling	Tidspunkt og vilkår
Kirsebær & blomme	Signum	0,75 kg/ha	Fra begyndende modning indtil høst 3 dage, 2 behandlinger
Kirsebær & blomme	Switch	1 L/ha	Bør anvendes forebyggende eller tidligt i sygdomsudviklingen 7 dage, 2 behandlinger
Kirsebær & blomme	Topsin	1,2 kg/ha	Fra halv frugtstr. til beg. frugtfarvning 14 dage, 1 behandling
Kirsebær	Teldor	1,5 kg/ha	Under frugtmodning 7 dage, 1. behandling

Behandling i **økologisk** kirsebær og blomme mod kirsebærbladplet og blommepunggalmider med Kumulus S kan have en forebyggende side effekt på monilia.

Buskfrugt

Hvis der på nuværende tidspunkt er behov for bekæmpe **ukrudt** er mulighederne nu Reglone (indtil begyndende modning) eller MCPA (senest 1. august), begge afskærmet.

Hold stadig øje med anden generation af **bladhvepse** – blade med huller nede og inde i buske. Anden generation kan give problemer ved høst (forurening i kasserne), så kig godt efter i god tid før høst. Biscaya OD 240 er godkendt til en behandling og med 14 dages frist.

Det er aktuelt at udføre de sidste behandlinger mod **sygdomme** forud for høst. Der kan anvendes Signum (solbær og ribs), som er godkendt til to behandlinger før høst eller Switch mod gråskimmel og antracnose (også blåbær og stikkelsbær), som er godkendt til mindre anvendelse og maks. to behandlinger. Vurderes et behov for to behandlinger før høst (særligt sene sorter), kan der vælges Orius nu (solbær, ribs og blåbær), som har 14-dages frist og Signum tættere på høst.

I **økologi** kan anvendes Kumulus S, som er godkendt mod meldug og skivesvamp samt Phomopsis i blåbær.

Surkirsebær

Angreb af kirsebærbladplet skete i maj, hvor udslyngningen af sporer skete og symptomer kan ses nu. Behandling mod monilia vil også have effekt på kirsebærbladplet – se under Monilia i stenfrugt. Kumulus S er midlet i økologi mod kirsebærbladplet, som virker forebyggende og kan anvendes indtil 7 dage før høst.

Tidlig klipning af skørter er en fordel dels af hensyn til at reducere antallet af tilbagehængende bær efter høst, som vil være en opformeringskilde for pletvingefrugtfluen og så for at undgå sår på stammerne ved høst af hensyn til udvikling af bakteriekræft.

Vi har oplevet problemer med den amerikanske kirsebærflue i surkirsebær de senere år. Hvis det ikke allerede gjort, kan flyvningen følges med gule limplader. En overvågning i 2016 på Sjælland viste den første flyvning sidst i juni. Ved flyvning kan der anvendes Mospilan 1x0,32 kg/ha eller 2x0,25 kg/ha fra omkring 5 dage efter fangst af fluer. Jo varmere jo kortere tid før der skal behandles. Aktiviteten er højest ved temperaturer over 16°C og på solrige dage. Hvis vejret veksler mellem koldere uden aktivitet og lunere perioder med stor aktivitet, kan der blive behov for 2 behandlinger. Der findes ingen godkendte midler i **økologisk** produktion.

Blommer

Sætningen kan vurderes og ud fra denne, er der nu behov for håndudtynding i relevante sorter. Den generelle anbefaling for bladgødskning er urea, bittersalt og kaliumplus under frugtudvikling.

Frugtudvikling 1. sprøjtning	Kvælstof	Urea	3,0
	Magnesium	Bittersalt	5,0
	Kalium	Kalium Plus	1,5
Frugtudvikling 2. sprøjtning	Kvælstof	Aminosol	0,5
	Calcium	Calciumclorid	5,0
	Zink	Yaravita Zintrac	0,15
	Mangan	Mantrac Pro	0,5

Alt efter fangst af **blommeviklere**n kan det være aktuelt at behandle. Behandling skal ske omkring 10 dage fra flyvning og ikke nødvendigvis den første fangst men topflyvning. Der kan anvendes karate 0,4 kg/ha. Ved angreb af **blommebladlus** kan der anvendes Mospilan 0,25 kg/ha.

Sødkirsebær

Regntag og fuglenet

Det er tid at få sat regntag og insektnet over kirsebærrene. Fuglene er allerede godt i gang med at spise af bærrene. Sørg for at nettet sidder helt ned til jorden og at der ikke er store huller og sprækker.

Fuglegnav og andre gnav på frugterne har lige så skadelig virkning mht. svampeinfektioner som revnedannelse. Derfor skal bærrene beskyttes mod monilia såvel ved revnedannelse efter regn, som efter enhver form for gnav eller skade på frugten.

Vær opmærksom på midlernes sprøjtefrister i forhold til forventet høsttidspunkt.

Fuglene er godt i gang med at spise af de umodne bær

Monilia og gråskimmelbekæmpelse

Så snart der er udsigt til regn og fugt, og bærrene nærmer sig modning, skal man igen til at tænke på monilia sprøjtninger. Mulighederne er Topsin, Switch og Signum. Teldor kan svine bærrene en del, så det bør ikke bruges under tag eller for tæt på høst i konsumbær. Hvilket middel, der skal bruges, afhænger derudover i høj grad af hvordan der er behandlet i plantagen indtil nu, da der er et maksimum for antal behandlinger på midlerne. Se mere ovenfor.

Kirsebærfluer i sødkirsebær

Der fanges mange fluer på limpladerne nu og der er fangst på mange lokaliteter i år. Er der mange fluer på pladen, kan det være en god idé at lave en kombineret bekæmpelse af voksne og larver.

Karate er ikke godkendt til bekæmpelse af kirsebærfluen, men har sideeffekt når den bruges til at bekæmpe f.eks. kirsebærmøl. Bruges midlet lige når der er flyvning, så er det hovedsagelig de voksne fluer, som bekæmpes. Mospilan bruges ca. 10-12 dage efter fangst, hellere en dag for tidligt end for sent, da der kun er kort tid fra klækning til larven er inde i frugten.

Efter bekæmpelse holdes forsat øje med fælderne

For strategi til forebyggelse af Suzukifluen i sødkirsebær (anbefaling fra Holland): regntag og finmasket insektnet sættes op tidligt. Straks efter opsætning af nettet, behandles med Conserve for at tage de fluer, som måtte være i træerne inden nettet blev sat op. Derefter behandles efter behov. Se mere under generelt.

Larver

I år ses larver i flere sødkirsebærplantager. Lige nu er der store larver, pupper og voksne viklere. Det bedste middel mod halvstore larver ser ud til at være Turex, mens Karate har haft begrænset effekt på dem i år. På mindst to lokaliteter er der nu fanget Frugtskrælviklere i feromonfælderne, hvilket kunne tyde på at der kan blive problemer med larver igen om 1-3 ugers tid (afhængig af fangstdato, vejrforhold m.m.). Hold derfor godt øje med om der kommer nye larver ved blade og frugter. Sidste år sås store ødelæggelser som følge af larvegnav af netop Frugtskrælvikleren. Ikke mindst også på grund af efterfølgende moniliaangreb på nabofrugter til de skadede frugter. I rigtbærende sorter som Sweetheart, kunne hele klynger af frugt nå at få monilia inden de var høstklare.

Indtil videre er der kun observeret fangst i plantager uden Isomate CLR.

Frugtkrælvikleren (Adoxophyes orana): stor larve, voksen samt skadesbillede ved høsten i 2016.

Vanding og gødevanding

Hold øje med watermarks. De skal på nuværende ligge omkring 20-25 kPa. Er de højere, bliver risiko for revnedannelse ved rodoptagelse forøget.

Er de på 5-10 er træerne overvandede, hvilket stresser træerne unødigt. Vent til watermarks er på 30-35 kPa før der vandes igen. Sammenlign også værdierne på watermarks i forhold til dybden de er sat i. Er den der er sat i 30 cm højere i værdi end den, der er sat i 60 cm's dybde (det er mere fugtigt i dybden end i den øverste del af rodzonen), skal der vandes i kortere tid ad gangen, og antallet af vandinger muligvis tilpasses så værdierne kommer til at passe til optimalområdet.

Uvandede frugter er meget følsomme for revnedannelse ved rodoptagelse når der efter en tør periode kommer regn. Her Kordia under Vöen tag hvor vandet kommer ned i midten af trærækken.

Halter frugtstørrelsen bagefter trods det at træerne får nok vand, så kan det tænkes at der skal gives ekstra kalium. Hvor stor en mængde, der skal vandes ud afhænger blandt andet af sort, tilført gødning i foråret, frugtmængde, vækstniveau, kalital i jorden og om frugten i en given sort plejer at blive for lille, for blød etc.

Brug svovlsur kali hvis der ikke skal gives kvælstof, eller kalisalpeter, hvis der også er behov for kvælstof.

Unge træer skal stadig holdes i gang, de kan med fordel få kalksalpeter sammen med salpetersyre i vandet.

Bladgødskning

Husk at undgå sprøjterester på frugten. Uanset om det er rester fra bladgødskning eller pesticider, så hjælper det ikke på salget hvis det er synligt på bærret. Pas derfor på med hvilke produkter der anvendes.

Caltrac er et eksempel på et middel, som sviner frugten meget og som er svært at få vasket af selv med godt med nedbør og som derfor ikke anbefales i sødkirsebær så tæt på høst/opsætning af tag.

Brug i stedet produkter som f.eks. Calciumforte, Aminocal eller nedenstående blanding med Aminosol og calciumclorid. Test først med egen sprøjte og sprøjteteknik uden for taget inden det bruges under taget.

Bladgødskning med calcium giver fastere frugt og større modstandsdygtighed mod revnedannelse. Bladene har også stadig brug for bittersalt, mangan og zink.

For at få det hele med, gives skiftevis (især middel til sene sorter):

Frugtudvikling 1. sprøjtning	Kvælstof	Urea	3,0
	Magnesium	Bittersalt	5,0
	Kalium	Kalium Plus	1,5
Frugtudvikling 2. sprøjtning	Kvælstof	Aminosol	0,5
	Calcium	Calciumclorid	5,0
	Zink	Yaravita Zintrac	0,15
	Mangan	Mantrac Pro	0,5

I unge træer uden frugt behøver man ikke bruge calciumblandingen, der kan man i stedet for calciumsprøjtningen bruge:

0,75 mantrac + 0,15 zintrac + 3 kg urea + 1,5 L Kaliumplus

Begge dele kan blandes med svampemidler.

Frugtudtynding

Håndudtynding kan være nødvendigt i sorter som Lapins og Skeena hvor bærrene sidder i store klumper. Når bærrene fjernes, så sørg for at tage de små indskrumpede bær væk samtidig, da de ofte virker som kilde til smitte med gråskimmel og monilia.

Efter håndudtynding bør der foretages en svampesprøjtning med et moniliamiddel som Signum eller Switch.

For mange kirsebær i Lapins. Håndudtyndes for størrelse og smag

Ansøgningsrunde om tilskud til prydplante og frugt- og grøntprojekter.

Bestyrelserne for

Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter og

Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartneribruget

har besluttet afholdelse af ansøgningsrunde om tilskud til projektgennemførelse i 2018.

Ansøgninger skal være fonden i hænde senest den 2. oktober 2017 kl. 12.00.

Ansøgningsskemaer med vejledning

kan hentes på www.produktionsafgiftsfond.dk og www.promilleafgiftsfond.dk

På hjemmesiderne findes information om vilkår for tilskud herunder fondenes strategi og tildelingskriterier.

For yderligere information kontakt Ole Bønnelycke på olbo@danskgartneri.dk eller telefon 36 16 62 00.

REDAKTØRER

Helle Mathiasen
Tlf: 40 14 40 95
hmat@seges.dk

Hanne Lindhard Pedersen
Tlf: 87 40 66 06 / Mobil: 23 82 63 47
hlp@seges.dk

Lene Baarts
Tlf: 40 45 99 98
lba@seges.dk

GartneriRådgivningen tager forbehold for tastefejl og lignende. Nyhedsbrevet må ikke videresendes. GartneriRådgivningen har copyright på billederne